

2. Савченко Р. А. Модульна програма спецкурсу “Актуальні питання теорії і методики формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів” / Р. А. Савченко. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 20 с.
3. Стефановская Т. А. Технология обучения педагогике в вузе: метод, пособ. – 2-е изд. / Т. А. Стефановская. – М.: Изд-во “Совершенство”, 2000. – 272 с.
4. Энциклопедия профессионального образования: в 3-х т. / под ред. С. Я. Батышева. – Т. 3. – М.: АПШ, 1999. – 440 с.

САВЧЕНКО Р. А. Роль спецкурса в формировании музыкально-педагогической компетентности будущих воспитателей и музыкальных руководителей дошкольных образовательных учреждений.

В статье отражена роль спецкурса в формировании музыкально-педагогической компетентности будущих педагогов дошкольных образовательных учреждений как сложного целостного комплекса, который сочетает в себе ценностно-ориентационный, психолого-личностный и когнитивно-деятельностный компоненты. Рассмотрена сущность понятий “музыкально-педагогическая компетентность” относительно профессий воспитателя и музыкального руководителя, “спецкурс”, “спецсеминар”; определено значение спецкурса из дисциплины “Теория и методика музыкального воспитания детей”.

Ключевые слова: музыкально-педагогическая компетентность, спецкурс, спецсеминар, воспитатель и музыкальный руководитель.

SAVCHENKO R. A role of the special course is in forming of musical pedagogical competence future teachers in preschool educational establishments.

In the article the role of the special course is reflected in forming of musical pedagogical competence future teachers in preschool educational establishments as a difficult integral complex, that combines in itself valued-orientation, psychology personality and cognitiv activity components. Essence of concepts “musical pedagogical competence” is considered in relation to the professions of educator and musical leader, special “course”, special “seminar”; the value of the special course is certain from discipline “Theory and methodology of musical education of children”.

Keywords: musical pedagogical competence, special course, special seminar, kindergarden teacher and musical tutor.

УДК: 796.071.42:378.14(477)

**Сватъєв А. В.
Запорізький національний університет**

ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються деякі аспекти теоретичного підґрунтя підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності. Автором зазначено, що однією з актуальних проблем педагогічної науки на сучасному етапі є розробка шляхів удосконалення професійної майстерності педагогів. Це обумовлено закономірностями суспільного розвитку й високою соціальною значимістю проблеми підвищення якості підготовки фахівця-професіонала, заснованої на гуманістичних ідеалах і принципах. На основі здійсненого аналізу

наукової літератури з обраної проблеми дослідження, зроблено висновок про важливість якісного практичного виховання для ефективної професійної підготовки майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту.

З'ясовано, що у процесі підготовки тренера-викладача до майбутньої професійної діяльності мають формуватися такі якості особистості, як самостійність, відповідальність, здатність пристосовуватися до швидкозмінного навколишнього середовища. Автор вважає, що згідно зі специфікою фізкультурної спрямованості студент має оволодіти не тільки загальнопедагогічними знаннями і уміннями, а й спеціальними якостями, які залежать від його рухово-технічного потенціалу.

Перспективи подальших досліджень убачаються в опрацюванні та вивченні інших аспектів процесу підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: професійна освіта, професіоналізм, професійна компетентність майбутнього тренера-викладача, професійна діяльність тренера-викладача.

Нині вітчизняна система освіти розвивається у різних напрямках. Її характеризують такі властивості: гуманізація, гуманітаризація, диференціація, диверсифікованість, стандартизація, багаторівневність, комп'ютеризація, інформатизація, індивідуалізація, безперервність.

Однією з актуальних проблем педагогічної науки на сучасному етапі є розробка шляхів удосконалення професійної майстерності педагогів, що обумовлено закономірностями суспільного розвитку й високою соціальною значимістю проблеми підвищення якості підготовки фахівця-професіонала, заснованої на гуманістичних ідеалах і принципах.

Різним аспектам дослідження організації професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах присвятили увагу вітчизняні та закордонні науковці, зокрема, таким питанням, як психолого-педагогічні основи розвитку творчої індивідуальності майбутнього фахівця-педагога (Н. М. Борисенко), психологічні особливості педагогічної співтворчості викладача і студентів (С. М. Дмитрієва), педагогічні умови організації самовиховання студентської молоді (А. І. Калініченко), теоретико-методологічні й організаційні основи формування у студентів потреб у фізичній культурі (А. В. Лотоненко, Л. І. Лубишева), індивідуалізація професійно-педагогічної підготовки студентів педагогічних вузів на завершальному етапі навчання (в умовах багаторівневої системи освіти) (А. Є. Наумова), індивідуалізація професійно-педагогічної підготовки вчителя (О. М. Пехота), саморегуляція професійного мислення в системі фахової підготовки практичних психологів (Н. І. Пов'якель), психологічні особливості професійної підготовки студентів до майбутньої спортивно-педагогічної діяльності (О. П. Федик), теоретичні основи професійної підготовки учителя (Н. Д. Хмель), психологічні механізми трансформації ціннісних орієнтацій студентської молоді (М. В. Шевчук), педагогічне стимулювання морального самовиховання майбутніх вчителів (О. М. Яцій).

Роботу виконано відповідно до плану НДР Запорізького національного університету.

Окреслені аспекти проблеми дослідження визначають *мету* статті, яка полягає у розгляді деяких аспектів теоретичного підґрунтя підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності.

У науковому колі здійснюється пошук шляхів удосконалення професійної фізкультурної освіти. Нині існує велика кількість наукових праць, автори яких (учені Г. М. Арзютов, М. Я. Віленський, О. Ц. Демінський, Є. П. Каргополов, А. П. Конох, В. Ф. Костюченко, В. В. Кузін, В. С. Макеєва, Є. Н. Перфильєва, П. К. Петров, О. В. Петунін, Н. Є. Пфейфер, Л. П. Сущенко, Ж. К. Холодов, В. Т. Чичикін, А. Г. Черноштан, Б. М. Шиян, Ю. М. Шкретій та інші) у процесі дослідження підготовки фахівця галузі фізичного виховання та спорту до майбутньої професійної діяльності приділили належну увагу професійним, структурним, особистісним, комунікативним, організаторським та гностичним характеристикам цієї підготовки, а також спробували розробити найбільш оптимальні, ефективні й комплексні методики організації цього процесу.

На сьогодні серед визначень, пов'язаних з дослідженням учених питань підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах до професійної діяльності, досить розповсюдженим є поняття “професійна компетентність”.

У контексті підготовки майбутнього фахівця як соціокультурної проблеми розглядає поняття “професійна компетентність” Н. А. Арановська [2]. На думку вченої, воно могло б, з одного боку, асимілювати нові відкриття й розробки щодо людського пізнання й практики, з другого – дало б можливість визначати освітні вимоги у кожній низці педагогічних ситуацій.

Формування компетентності припускає створення специфічних умов, тобто зміст професійної підготовки повинен моделюватися як індивідуально-професійний досвід, причому до складу досвіду необхідно включати крім когнітивного компонента (традиційно представленого у змісті педагогічної освіти), ще й ціннісно-значеннєвий та комунікативно-діяльнісний компоненти. Це актуалізує проблему пошуку нових підходів, адекватних сучасним соціокультурним вимогам щодо підготовки майбутнього фахівця у вищих навчальних закладах.

Поняття “компетентність” визначають як елемент і складову частку культури; як властивість особистості (особистісний простір ширший за професійний); як високі мотивації до професійної та соціальної діяльності, а також здатність і готовність здійснювати цю діяльність (Н. Сальніков, С. Бурухін) [7]. Усі компетенції учені класифікують за чотирма основними групами: пізнавальні (когнітивні), творчі (креативні), соціально-психологічні та професійні. Імпонує твердження авторів, що при компетентнісному підході змінюються цілі та технології освітнього процесу, при цьому кінцевий

результат навчання має бути визначений фіксованим набором умінь, компетенцій, за наявності або відсутності яких необхідно оцінювати якість та ефективність навчання.

Аналіз психолого-педагогічної літератури довів, що більшість учених згодні з думкою про те, що професійна компетентність є інтегративною особистісно-діяльнісною характеристикою людини, заснованою на особистісному (володіння комплексом особистих якостей) та діяльнісному (освоєння різних моделей поведінки) досвіді й дає змогу їй ефективно діяти у галузі, що стосується її компетенції (певна галузь застосування).

При формуванні компетентного фахівця вищого начального закладу актуальним питанням є характеристика основних етапів професійної підготовки з наведенням цілей і сутності кожного етапу.

Стосовно етапів професійної підготовки майбутнього викладача вищого начального закладу, на думку вчених Г. Матушанського і Г. Завади [5], перший етап такої підготовки характеризується професійним відбором і професійним відбором педагогічних кадрів. Основною метою цього етапу є діагностика на професійну придатність. Другий етап, за визначенням авторів, полягає у навчанні на отримання права здійснення професійної діяльності у вищій школі та отримання додаткової кваліфікації викладача вищого начального закладу у магістратурі або аспірантурі. На цьому етапі формування викладача основними параметрами підготовки є професійно-педагогічні знання, які складають основу теоретичної і прикладної діяльності педагога. Наступний етап професійної підготовки викладача вищої школи – його професійна адаптація, яка передбачає процес звикання викладача до професійної діяльності. Цей етап починається з пасивної та активної педагогічної практики на етапі професійного навчання і включає в себе різні види стажировок і педагогічну діяльність протягом першого року викладання у вищому начальному закладі. Наступний етап пов'язаний з виробкою професійної готовності до викладацької діяльності. Основна мета його полягає у формуванні “педагогічної компетентності викладача вищої школи”, під якою учені розуміють “готовність викладача до інтеграції професійно-педагогічних компетенцій і професійно значущих особистісних якостей для продуктивного виконання професійно-педагогічної діяльності”.

Компетентність означає специфічну здатність, необхідну для ефективного виконання визначеної дії у певній галузі та включає вузькоспеціальні знання, особливого виду предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії (Д. Равен).

Знання й інтелектуальні здатності визначають кругозір особистості, ієрархію її оцінок, цінностей та результатів діяльності; мотиви характеризують спрямованість особистості, стимулюють і мобілізують її на прояв активності у галузі фізичного виховання та спорту; ціннісні орієнтації

визначають сукупність відносин особистості до фізичної культури у житті, професійної й творчо-активної діяльності; потреби виступають основною спонукальною й актуалізуючою силою поведінки особистості галузі фізичного виховання та спорту; фізична досконалість припускає такий рівень здоров'я, фізичного розвитку, психофізичних й фізичних можливостей особистості, які становлять фундамент її активної, перетворювальної, соціально значимої, фізкультурно-спортивної діяльності та життєдіяльності в цілому; соціально-духовні цінності визначають загальнокультурний і специфічний розвиток культури особистості; фізкультурно-спортивна діяльність відображає ціннісні орієнтації та потреби, характеризує активність особистості.

За ствердженням учених Г. Матушанського і Г. Завади [5], компетенції, необхідні для майбутнього професіонала, можна поділити на дві основні групи: універсальні (загальні, ключові, "надпрофесійні") та професійні (предметно-спеціалізовані).

Як наголошує О. Л. Осадчук, компетенції майбутнього педагога варто диференціювати за двома сукупностями: універсальні – компетенції, які забезпечують адекватний прояв соціального життя людини в сучасному суспільстві, що змінюється; спеціальні – компетенції, які стосуються професійної галузі [6]. Універсальні компетенції, на думку автора, можуть бути поділені на три групи: інструментальні, міжособистісні й системні. Інструментальні компетенції, за ствердженням ученого, забезпечують формування у людини здатності й готовності до самостійної діяльності як у професійному плані, так і в особистому й громадському житті. Міжособистісні компетенції виступають способом реалізації індивідом різних соціальних позицій, значимих для кожної сучасної людини. Системні компетенції дають змогу людині бачити частини цілого в їх взаємозв'язку та єдності, а також планувати й здійснювати перетворення систем з метою їх поліпшення. У групу спеціальних компетенцій можуть бути включені загальпрофесійні й профільно-спеціалізовані компетенції. Загальпрофесійні компетенції припускають вільну орієнтацію людини у широкому колі питань, пов'язаних з психологічними, правовими, економічними та іншими аспектами педагогічної професії. Профільно-спеціалізовані компетенції стосуються освоєної предметної професійної педагогічної галузі.

В. Шершньова й О. Перехожева вважають, що всі універсальні компетенції, (наприклад, загальнонаукові), безпосередньо пов'язані з умінням використовувати знання у майбутній професійній діяльності. Професійні ж компетенції, пов'язані з умінням через готовність майбутнього фахівця здійснювати передбачені види професійної діяльності – на певному етапі відбувається переплетіння універсальних і професійних компетенцій [8]. Ми поділяємо думку вчених, що в основі всіх компетенцій

студента мають лежати набуті знання, уміння та навички з усіх спектрів дисциплін, що вивчаються.

На основі здійсненого аналізу наукової літератури з обраної проблеми дослідження, а також на підставі власного досвіду, ми вважаємо, що ефективність професійної підготовки майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту неможлива без якісної практичної підготовки. Майбутній тренер-викладач має бездоганно технічно продемонструвати передбачені програмою фізичні вправи й виконати без ускладнень будь-які контрольні нормативи з навчальної програми школи або вищого навчального закладу. За допомогою професійної підготовки майбутній тренер-викладач здобуває повагу та авторитет в учнівському середовищі, у результаті чого ефективність педагогічного впливу такого викладача-майстра значно підвищується. Тому, на нашу думку, необхідно вдосконалювати процес розвитку рухових якостей майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту як професійно значимих, без яких досягнення вершин професійної культури й професійної майстерності стає неможливим навіть теоретично. Основними завданнями рухової підготовки мають бути узагальнення й поглиблення теоретичних знань у цій галузі, а також формування спеціальних умінь і навичок.

На підставі теоретичного аналізу та власного досвіду, професійна компетентність майбутнього тренера-викладача розглядається нами як інтегративна характеристика особистості, що визначається рівнем оволодіння фундаментальними знаннями в галузі фізичної культури і спорту та суміжних дисциплін, професіоналізму та здатності повною мірою, відповідно до соціально значущих аспектів реалізувати професійні знання, уміння та навички в майбутній професійній діяльності.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з питань підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах окреслив деякі аспекти теоретичного підґрунтя означеної проблеми. Визначено, що сучасна професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України потребує вдосконалення відповідно до вимог і тенденцій сучасного суспільства. З'ясовано, що в процесі підготовки тренера-викладача до майбутньої професійної діяльності мають формуватися такі якості особистості, як самостійність, відповідальність, здатність пристосовуватися до швидкозмінного навколишнього середовища, а також згідно зі специфікою фізкультурної спрямованості студент має оволодіти не тільки загальнопедагогічними знаннями і уміннями, а й спеціальними якостями, які залежать від його рухово-технічного потенціалу.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в опрацюванні та вивченні інших аспектів процесу підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах.

Використана література:

1. Арановская Н. Подготовка специалиста как социокультурная проблема / Н. Арановская // Высшее образование в России. – 2002. – № 4. – С. 115-119.
2. Матушанский Г. Подготовка преподавателя высшей школы в условиях её модернизации / Г. Матушанский, Г. Завада // Высшее образование в России. – 2008. – № 3. – С. 27-32.
3. Осадчук О. Л. Регулятивная компетенция как результат профессиональной подготовки педагога / О. Л. Осадчук // Вестник ТГПУ. – 2009. – Выпуск 1 (79). – С. 40-43.
4. Сальников Н. Реформирование высшей школы: концепция новой образовательной модели / Н. Сальников, С. Бурухин // Высшее образование в России. – 2008. – № 2. – С. 3-12.
5. Шершнёва В. Педагогическая модель развития компетентности выпускника вуза / В. Шершнёва, О. Перехожева // Высшее образование в России. – 2008. – № 1. – С. 152-153.

СВАТЬЕВ А. В. Особенности теоретической подготовки будущего тренера-преподавателя к профессиональной деятельности.

В статье рассматриваются некоторые аспекты теоретической основы подготовки будущего тренера-преподавателя к профессиональной деятельности. Автором отмечено, что одной из актуальных проблем педагогической науки на современном этапе является разработка путей совершенствования профессионального мастерства педагогов. Это обусловлено закономерностями общественного развития и высокой социальной значимости проблемы повышения качества подготовки специалиста-профессионала, основанной на гуманистических идеалах и принципах. На основе осуществленного анализа научной литературы по выбранной проблеме исследования, сделан вывод о важности качественного практического воспитания для эффективной профессиональной подготовки будущего специалиста физического воспитания и спорта.

Выяснено, что в процессе подготовки тренера-преподавателя к будущей профессиональной деятельности, должны формироваться такие качества личности, как самостоятельность, ответственность, способность приспосабливаться к быстро изменяющейся окружающей среде. Автор считает, что согласно специфики физкультурной направленности, студент должен овладеть не только общепедагогическими знаниями и умениями, но и специальными качествами, которые зависят от его двигательного потенциала.

Перспективы дальнейших исследований усматриваются в разработке и изучении других аспектов процесса подготовки будущего тренера-преподавателя к профессиональной деятельности в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: профессиональное образование, профессионализм, профессиональная компетентность будущего тренера-преподавателя, профессиональная деятельность тренера-преподавателя.

SVATYEV A. V. Peculiarities of theoretical training the future coach-teacher for professional activity.

The article considers some aspects of theoretical basis of preparation of the future of coach-teacher for professional activity. The author noted that one of the urgent problems of pedagogical science at the present stage is to develop ways of improvement the professional skill of teachers. This is due to the regularities of social development and the high social importance of the problem of improving the professional qualities of coach-teacher, based on humanistic ideals and principles. On the basis of the carried out analysis of scientific literature on the selected issue of the study, the conclusion about the importance of quality practical education for the effective training of the future specialists of physical education and sports.

It is found that in the process of preparation coaches for their future professional activities, must be designed such qualities as independence, responsibility, ability to adapt rapidly changing environment.

The author believes that according to the specificity of sport orientation, the student must not only general knowledge and skills, but also the special qualities that depend on his have motor-technical potential.

Prospects for further research are seen in the development and study other aspects of the process of preparation the future coach-teacher for professional activity in higher educational institutions.

Keywords: *trade education, professionalism, professional competence of future trainer-teacher, professional activity of trainer-teacher.*

УДК 37.016:7.05

Терещенко С. А.
Інженерно педагогічний інститут

РОЛЬ І МІСЦЕ НАВЧАННЯ ПРОМИСЛОВОМУ ДИЗАЙНУ В СИСТЕМІ ОСВІТИ

У статті на основі дослідження стану промислового дизайну в освіті виявлені перспективи його використання вчителями технологій у процесі трудового навчання.

Ключові слова: *промисловий дизайн, індустриальний дизайн, ергономіка, гармонія, етапи розвитку, освіта.*

Останнім часом велика увага надається питанню, використання знань з основ дизайну у процесі технологічної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів. У старших класах є відповідний профіль технологічного навчання, який присвячений опануванню випускниками школи основ знань та вмінь з дизайну предметного середовища. У цьому контексті зовсім не розглядаються точково проблеми промислового дизайну, хоча у процесі трудового навчання він повинен посідати домінуючу роль. Тому метою даної статті є аналіз стану та перспективи запровадження основ промислового дизайну з наступним можливим використанням при формуванні нормативної програми, в період трансформації освітньої галузі "Технології". Насамперед розглянемо сутність промислового дизайну і його процес становлення. Промисловий дизайн це проектна діяльність, спрямована на створення цілісного, гармонійного предметно-технічного середовища, основною функцією якого є сприяння життєдіяльності людини. Становлення поняття "дизайн" в Україні та Європі з'являється наприкінці ХІХ ст., але сам термін "дизайн" довгий час не використовувався. Часто замість нього вживали близькі за процесуальним навантаженням, але далекі за ідеологією поняття: "технічна естетика", "художнє конструювання" тощо. Таким чином ціле покоління викладачів технічних дисциплін, а також вчителів технологій формували свій і світогляд студентів та учнів, не враховуючи потужної сили ергономіки і